

Stanovisko Číny na populační konferenci.

O jejím stanovisku přináší BBC komentář redaktora Dereka Brooka Vejvle. Čínský delegát Chuan-šu-tse odsoudil celý koncept populační exploze a odmítl tvrzení, že populační růst je hlavní příčinou chudoby v rozvojových státech. To jak řekl, je prý mytus šířený supervelmocemi a má jim pomoci prosazovat jejich zájmy. O svém projevu čínský delegát řekl, že populační růst je jen další skutečností na kterou supervelmoci svalují vinu za hospodářské potíže světa i když skutečným vinníkem jsou oni samy, neboť vykořisťují chudší státy. Jako lék na toto zlo navrhl čínský delegát vytvoření nového řádu. Incha slavy pak pověděl, že velký počet obyvatel třetího světa je důležitým činitelem v boji proti imperialismu avšak později jasně řekl, že přes to všechno Čína není proti populační ~~konz~~ kontrole jednotlivými státy. Sama ve skutečnosti učinila v tomto směru významné kroky. Postoj Číny k populační kontrole se rozvinul a vytříbil od roku 1949, kdy se dostala v Pekingu k moci komunistická vláda. Taz byla nejprve nadšeným stoupencem marxistické teorie, že populační růst hlavně zvyšuje produkci, že člověk je v první řadě výrobcem a teprve potom spotřebitelem. V r. 1952 oficiální list "Lidový deník" dokonce dramaticky prohlásil, že kontrola porodnosti je cestou jak vyvráždit čínský národ bez krvavé revoluce. Od té doby nepřestala čínská vláda opakovat tento marxistický argument jako jeden aspekt své politiky.

Na světové populační konferenci čínský delegát řekl, že podle čínské zkušenosti výroba roste rychleji než počet obyvatel. Prohlásil, že mezi roky 1949 a nyní vzrostl počet obyvatelstva Číny z cca 500 milionů na takřka 800 milionů, tedy o 60%. Za stejnou dobu jak řekl Chuan se produkce obilí více než zdvojnásobila. Ze 110 milionů na 250 milionů tun. Avšak čínský delegát mohl také dodat, že začátkem 50-tých let čínské zemědělství dosáhlo 130 milionů tun obilí t.j. sklízelo jakou mělo již v r. 1930. Potom jak se zdá rostla výroba obilí pomaleji a růst potravinových zásob se udržoval jen tak tak vyšší než počet obyvatelstva i přes obrovské úsilí vyvíjené přes zavlečování a rozšiřování oborných znalostí a na mnoha dalších polích.

Postavení Číny na světové populační konferenci je výsledkem její zkušenosti. Čína tvrdí, že růst populace v různých částech světa by měl být povzbuzován a nebo omezen podle místních podmínek. Na př. v Africe, kde je hustota obyvatelstva často malá, by měl být počet obyvatel zvýšen, zatímco asijské státy by měly chtít podnikat něco v opačném směru. Pozice Číny je čelivá. Na jedné straně vyzývá rozvojové státy k sebeúctě a na druhé straně, se nestaví proti, ale sama prosazuje populační kontrolu. Toto stanovisko bude ořizovat stále více samostatně myslících rozvojových států.

Uclas, k šestému výročí okupace ve světě.

Svobodná Evropa opakuje vysílání rozhlasové stanice Tanjug z Jugoslávie.

Intervence v Československu znamenala úder socialismu a všech pokrokových silám ve světě. Hlášení vysílači z českých zemí a ze Slovenska se vyznačují duchem neprosté solidarity a jednoty. Vysílač ze Slovenska na př. prohlásil, že politika reprezentovaná soudruhy Dubčekem, Svobodou a Černíkem, kteří stojí v čele stranických a státních organizací má plnou podporu slovenských komunistů.

Tak se veřejné mínění projevovalo v Československu před šesti lety. Dnes je veřejné mínění v Československu utlčeno, ale odezva na okupaci zůstává v zahraničí silná.

V řadě míst bylo šestého výročí okupace vzpomínáno na veřejných protestních shromážděních. O demonstraci, která se konala v Curychu nám poslal zprávu náš zvláštní zpravodaj.

Ze účasti asi tisíce lidí se 21. srpna konalo v Curychu protestní shromáždění u příležitosti šestého výročí okupace. Na shromáždění promluvil československý velmistr Luděk Fachman, který zvláště uvítal největšího žijícího spisovatele ruského spisovatele Alexandra Solženicyna a v krátkém ruském proslovu mu vyslo-

vil hluboké uznání zvx a vděčnost a to i za jeho dílo, které tak přispívá k nánání skutečné situace v Sovětském svazu jejímž přímým důsledkem byl ostatně i 21. srpen 1968, a stav jaký do dneška v Československu je.

Shromáždění na protest proti okupaci Československa bylo zahájeno pro tu to příležitost jazykem zcela neobvyklým. Luděk Pechman potom pokračoval česky a posléze německy, když promlouval k německy mluvícím přátelům Československa, kteří se shromáždění rovněž zúčastnili. Ve svém projevu znovu zdůraznil osudy především tisíců československých intelektuálů, kteří byli zbaveni práva na svobodné uplatňování svých schopností pro svůj postoj v roce 1968 a 1969.

Ze Švédska máme informaci o tom že Švédská KS znovu protestovala. Ze Spojených států máme informaci o tom, že se demonstrace konaly ve Washingtoně, Clevelandu a v Chicagu. I v Kanadě v Torontě a Montreale byly demonstrace rovněž.

Pro ilustraci ještě uvedme pořad západoněmecké televize GDF-Magazin. Úvodem porady dal moderátor bez komentáře promítat sled dokumentárních filmových záběrů o tom co se ve dnech okupace dalo v Praze. Sovětské tanky, první oběti, zkrvavené prapory, zoufalé protestující lidi.

Tato retrospektivně následovalo interview se spisovatelem Otou F i l i p e m o vývoji situace intelektuálů v Československu od osudových srpnových událostí před šesti lety. Potom vysílal pásmo protestních písní Karla K r y l a. Bylo oznámeno, že proběhla prověrka asi 300 pražských v y t a k i k á ř ů se zřejmým úmyslem vyčistit asi 50 z nich jež mají vysokoškolské vzdělání. Odůvodňuje se to větší možností kontaktů těchto lidí s cizinci. Postižení mají dostatek místa na stávkách, v dolech nebo v průmyslu. Z komunistických reakcí na šesté výročí okupace zaznamenáme co píše albánský oficiální deník "Zerri i popullit":

Intervence zemí Varšavského paktu proti Československu byla jednou z nejtemnějších událostí mezinárodních vztahů a znovu ukázala agresivní povahu Sovětského svazu, který zdegeneroval v sociál-imperialismus. Tato intervence odhalila lživost jejich t.zv. leninské politiky. Je to vyvrcholení šovinistické politiky povýšené na oficiální státní linii. Je to počátek velkého útoku namířeného proti svobodě a nezávislosti mnoha zemí.

Sociál-imperialistická vojenská okupace má pro Československo těžké důsledky. Byla pošlapána jeho suverenita, svoboda a nezávislost. Československo bylo přeměněno na xxx vojenskou gubernii moskevského imperia. Současné přítomnost vojenských jednotek v Československu byla postavena na základě nadvlády, diktátu a zvůle. Čistky proti opozičním silám na jejichž místa jsou dosazováni lidé poslušní Kremli byla prováděna pod maskou t.zv. normalizace jak si to přímo vyžádali sovětští revizionisté.

Režim loutkové vlády nesmí udělat na poli zahraniční politiky ani krok bez vědomí moskevských poručníků. Nesmí uzavřít žádnou dohodu a přijmout stanovisko bez schválení z Moskvy. To se ukázalo v nesčetných případech a v nejnovějším případě při jednání s NSR.

Vojsko a tanky jsou rozhodujícím činitelem v nadvládě sovětských sociál-imperialistů nad Československem. Nyní je v Československu rozmístěno na pět sovětských divizí připravených opakovat 21. srpen 1968, kdyby cokoliv narušovalo nadvládu sovětských sociál-imperialistů. Maršálové a generálové typu Jakubovského řinčí šavlemi nad hlavami československého lidu, organizují manévry, dávají projíždět svým tankům ulicemi měst a vesnic a pořádají provokativní inspekční návštěvy.

V prvních letech po okupaci mluvili o krátkém pobytu okupačních oddílů. Potom začaly porady při nichž se mělo údajně dosáhnout dohody o nadalitách jejich odchodu. To všechno byla jen fraška jejíž účelem bylo oklamat československý lid odcházející se odchodu agresorů.

Sovětští revizionisté se stali skutečnými vládci nad československou ekonomikou. Diktují směrnice vývoje československého hospodářství. Rozhodují v otázkách surovin, nákupu i prodeje. Národní bohatství se stalo objektem drancování ze strany sovětských neokolonialistů což se zvláště týká uranu. Na 90% československého uranu plyne do Sovětského svazu. Kapitalistický zákon džungle je charakteristický pro československo-sovětské obchodní vztahy.

Československý lid je nyní pod nadvládnou dvojímú útlaku. Jednak je pod nadvládu sovětských sociál-imperialistů a jednak pod útlakem československé buržoazie, která je ale podřízena svému pánu buržoazii sovětské. Svobodný duch československého lidu však nikdy nebude pokořen, a uhájí důstojnost a čest své země. Také z albánského oficiálního listu "Zerri i popullit."

"Zázrak se udál v A d v e n t u"

Dnes jsme vybrali ukázkou literární reportáže S.M. Jaruda "Zázrak se udál v Adventu", která zatím vyšla německy, v českém exilovém nakladatelství "Sie-sie-sie Books" v Mnichově. České vydání má v dohledné době následovat. ~~XXXXXXXXXXXX~~

Jarudova kniha líčí životní osudy českého faráře Josefa Toufara, jehož jáno se stalo známé v souvislosti s t.zv. čichoštským zázrakem, který koncem 40. let inscenovala Státní bezpečnost, aby zdiskreditovala katolickou církev v očích veřejnosti před tím nežli začala velká protikatolická akce v níž byli do věci odsuzováni předstevitelé církve, příslušníci duchovních řádů a laičtí věřící.

Čichoštský farář T o u f a r se stal obětí provokace a zenšel na následky surových výsledků ve valdixcké trastnici. Jeho případ znovu ožil na stránkách necensurovaného tisku roku 1968. Podařilo se dokonce zjistit Toufarova vraha, ale sovětské tenky v plících českých a slovenských měst znemožnili potrestání surových vinníků. Případ Toufar má opět v Československu upadnout v zapomnění. Je proto dobře, že nyní na Západě vychází tato kniha, jež je současně obrazem své doby a která shrnuje tyto skutečnosti ve formě literární reportáže a zachovává je pro paměť budoucnosti.

Frocházka přišel docela blízko. Uvědomil si, že kterýkoliv z vojáků může ztratit nervy a začít pálit. Přepadl ho strach, šel pryč na protější chodník, který byl plný lidí. I odtud se ozývalo:

"Jděte domů!" "Choditě damoj!"

Lezi těmi, kdo z kraje chodníku pozorovali xscénu zahlédl krčilovu tvář. Čal adně jakoby nezděsastněně se usmíval. Frocházkovi se zdálo, že s pohrdáním. Nešel k němu, nechtělo se mu samotnému s ním v téhle chvíli mluvit. Jejich poslední setkání se mu zdálo nekonečně vzdáleno a přece to bylo nedávno, jen několik dní, možná týden, dva. Viděl ho v duchu v kuchyni opéсанého zástěrou, jak dělá hospodynku v teplácích a ve svetru se zežívaným loktem. Potom ho krčil odvedl do pokoje, který připomínal lepší časy a otevřel bar. Čběna nalil moskvevskou vodku a začal nedávat na instalatéry, že nepřišli opravit odpad od vodovodu. Tehdy se Frocházkovi zdálo, že i vyřizený krčil je jeho nadějí. Když mu Zeman oznámil, že už nebude dělat vedoucího v Kozunále a požádal ho, aby se v podniku raději neukazoval byl krčil první za kým šel. Stará parta přece musí držet pohromadě. Krčil tehdy řekl slova, které ho rozesmála a povzbudila:

"Soudruzí ještě nepochopili, že se nečá čřrat proti větru." "Alešpoň ne člou ho. Jestli na to nepřiđou věs, budou mít mokro v nohavicích."

Tak to řekl s Frocházka byl přesvědčen, že Krčil něco ví, něco o čem nechce mluvit, že má své zprávy. Ty nejisté časy určitě přejdou.

"Jenom neztráčet nervy." Řekl mu Krčil na rozloučenou a Frocházka uvěřil, že nastavá obrát k lepšímu.

A dnešní den ukazal, že Krčil nemluvil do větru. Teď už se nemusí o sebe bát. Teď má o sebe postaráno, řekl si v duchu Frocházka. Ale pak si uvědomil, že mluví o krčilovi v jednotném čísle. Proč neřekl my. I o něho teď bude postaráno. Ještě může spolu s krčilem udělat docela pěknou kariéru. Zeman poletí, že nebude mít čas za sebou zavřít dveře. Všechno se teď vrátí do starých kolejí, když tihle přijeli udělat pořádek. I on se bude moci vrátit na své místo. Buď-li chtít. Nebo si bude moci vybrat jiné, lepší. Jediné co mu Zemana připomene bude čistě vybílená ředitelská kancelář. Proč tedy nemyslel v množném čísle? Proč ne řekl my? My se už teď přece nemáme co bát. Ale místo čistě vybílené ředitelské kanceláře se mu vracel do paměti bezmocný uzlíček zakrvácených šatů pod pomníkem. Zdálo se mu, že ještě křteď cítí pach spáleniště tam před rozhlase. Jakoby si ho odnesl v šatech. Jakoby se ho nadýchál a že ho bude cítit stále a nikdy se ho nezbaví.

Čalopci a dívky pod rozvinutou vlajkou stáli ještě xtváří vtvář proti nezajištěným kulometům. Lidé z chodníků vstupovali do jízdni dráhy a přidávali se k nim. Dav se rozrůstal. Pak někdo začal zpívat "Kde domov můj". A ostatní se přidali. Frocházka vykročil do ulice.

"Pepo! Pepíku! Frocházko!"

Foznal Krčilův hlas. Neotočil se a šel dále. Zaradil se za zády posledního před ruskými hlavními.

"... a to je ta krásná země, země česká, domov můj."

Procházkovi se lame alas, už dlouho nezpíval, strašně dlouho. Bože, kdy to vlastně bylo naposledy. Nevzpomene si. Nemůže chytit správnou výšku, zpívá falešně. Ale to je přece jedno, to se ztratí, mezi tolika lidmi. Jejich tolik co zpívají. Ne, nevzpomene si, kd, zpíval naposledy. Takhle mezi tolika lidmi, mezi tolika stejně stýšlejšími a mezi tolika stejně citivějšími lidmi jako jeden z nich, už také strašně dlouho nebyl. Byl vůbec někdy?

"Nad Petrou se blýská ...."

Tam někde vzadu stojí Mrčil a dívá se svým opovrhlivým, posměšným pohledem. Rozoruje ho. A vidí jak tady Procházka zpívá s těmi ostatními kluky a holčkami tam vpředu. Je mu ale jedno, že Mrčil vidí jak tu stojí a zpívá. A je mu jedno jestli ti blbci tam na vozech začnou střílet. Je mu všechno jedno i vybilená ředitelská kancelář, a je mu jedno co přijde. Důležité je stát tady s ostatními. Děj se co děj.

"... zastavte se bratia, veď sa oni ztratia...."

Vracel se domů, uklidněný, volnější a vnitřně svobodnější než kdykoliv předtím.

Izák S t e i n b e r g po čtyřiceti letech.

Izák Stejnberg pomáhal bolševikům na rozhodujícím sjezdu získat většinu, což mu později zajistilo důvěru komunistů a vysoký politický úřad po revoluci. Izák Stejnberg nicméně už v létě 1918 na funkci komisaře spravedlnosti resignoval, neboť viděl, že jeho představy o spravedlnosti vyznívají čím dál tím víc na prázdno.

Ize říci, že Stejnbergova kniha je dnes v podstatě aktuálnější než byla v době svého vzniku, před více než 40 lety. Především tím, že se obírá otázkami násilí a svobody. Příř toz musíte myslet na ty t.zv. revolty studentů na Západě a na to co se právě před šesti lety odehrávalo v Československu. Násilí jako prostředek Stejnberg ostatně nezavrhal, ostatně sociální revolucionáři k nimž patřil se k individuálnímu teroru hlásili. Nicméně ho aplikovali daleko mírněji, než na příklad bolševici, kteří ho naopak dodnes odmítají. Teror je však něco víc než násilí. Mezi oběma pojmy je kvalitativní rozdíl. Zastímcá teror musí považovat za správný každý prostředek, který vede k cíli, násilí tak daleko jít nemůže. Tyto myšlenky, pochopitelně nejsou nové, neboť k nim dospěl svého času Engelbert C e m u s. Jedinečnost Stejnbergových vývodů však spočívá v jejich historické interpretaci. Pro dnešek z toho jednoznačně vyplývá, že revoluce, která překročí hranici násilí a vrhne se na pole teroru, musí posléze dospět až k tomu bodu od něhož začíná negovat své vlastní cíle. To neznamená, že by zároveň mohla ztratit svou moc. Citujeme Stejnberga:

"Stejně jako nemocné tělo ještě dlouho až do posledního okamžiku dýchá, vegetuje a bolestivě přáhne po nejsladším prvku tak i nemocná revoluce bude dlouho vegetovat, protahovat své dny a v nezkušených očích tak vzbuzovat iluzi dlouhého života. Stranický teror, stranická diktatura z falešné obavy, že je jen násilím musí nutně přerást v teror policejní, od něhož se každý intelektuál musí s hořkostí obrátit."

" Špaček ve sněhu".

Frankfurtské nakladatelství Ulstein dalo do prodeje přívabnou byť hořkou knihu "Špaček ve sněhu" v níž Salva D a r e l o v á původem z Pobaltí vzpomíná na své dětství v Sovětském svazu. Líčení začíná rokem 1941, kdy Sovětský svaz anektoval Rigu. Autorčina rodina naráz upadla v nemilost. Jak pro svůj buržoasní původ a jednak pro svou příslušnost k židovskému vyznání. Otec rodiny je poslán do koncentračního tábora, matka s malými dětmi byla vyhnána na Sibiř, kde živoří. Vyprávěčka svého rozsahu pak seznamuje čtenáře s tím jak byla na krátký čas vzata na milost, směla studovat a byla dokonce přijata na vysokou školu, avšak pak byla bezdůvodně zatčena.

A tím začla její kalvárie po přeplněných vězeních a pracovních táborech. Po propuštění se ocitla jen v domělé svobodě, ve skutečnosti tož byla jen malá plocha volného pohybu uzavřeného ze všech stran strachem a nutností každodenně se přetvařovat.

Kniha "Špaček ve sněhu" má charakter dokumentární prózy. Tam je její největší účinnost. Prózy o dětství a mládí ve světě, který nepřestal, jak dobře víme, existovat.

Vzpomínky na P r a h u před šesti lety.

První dny okupace si připomínají západní oznamovací prostředky i jednotlivci. Vzpomínají si. Vzpomínají první svědkové těchto dní. Jedno z takových svědectví je svědectví ženy, sovětské občanky, která žila před šesti lety v Praze. Její jméno - Irina Č a e m k i n o v a. L á 36 roků, je novinárka. V Praze strávila skoro tři roky, spolu s manželem, který byl redaktorem francouzské mutace časopisu "Otázky míru a socialismu". Irina Čezkinová tehdy psala pro české "Učitelství noviny". Po okupaci Československa se oba museli vrátit do sovětského svazu. R. 1972 jim sovětské úřady povolili vystěhovat se do Izraele. Dva dni před odchodem jim však bez vysvětlení zabrali všechny dokumenty a letenky a nutili je, aby přijali zpět sovětské občanství. Nátlaku se však neoddali a v r. 1973 po roce v kterém neměli práci ani papíry mohli přece jen odejít ze sovětského svazu do Izraele.

Tel Aviv, 18. srpna 1974.

Zazvonil telefon. Byli čt,ři hodiny, ráno. Vyskočili jsme s nic nechápající jsme zvedli sluchátka. Spíte? Zeptala se "Amara". Nep slouchali jste rozhlasy? Naše tanky vjeli do Prahy. Naše? Náš sovětský tankce mne dělá spolukvinici. Cítítili jsme, že toto je konec. Oni hodně snesou, ne však svobodu. Není pro ně nic strašnějšího než svoboda. Vyběhli jsme nábalkon. U domě, kde jsme býdleli bylo ještě ticho. Ze stědu města přicházel šum a hrozav rachot. Zachovejte klid a rozvahu hovořil Ludvík Svoboda. Necht každý zůstane na svém místě. Mám bylo třeba jít k autobusu, který nás každé ráno vezl do práce do redakce časopisu "Otázky míru a socialismu". Celá čtvrt věděla, že na Koněvové 153 bydlí Sověti. Jak vyjít na ulici? Jak se podívat lidem do očí? Sešli jsme. Autobus tam ještě nebyl. Před samobslouhou začal neomylný znak začínajícího se nového života. Obrovský řad lidí. Tento černý den Československa se začal tím, že do obchodů nepřivezli mlék a mléko. Tanky přetály cestu dodávkovým autám. Se skloněnou hlavou jsme mlčky přešli okolo zástupu. Neodvážila jsem se jít k novinovému stánku, avšak starý pán, který mi vždy odkládal "Literární listy" a "Reportéra" mne zakřičel: Paní Jiřino, pojďte sem, neplačte. Víz, že vy to nechcete. A dodal: Myslíím, že dnes noviny nepřijdou. I z jiných rohů začali přicházet k autobusu. Španělé, Jihoameričani vyšli. Okolo Sovětského velvyslanectví na zeleném trávníku stály stany. Trčeli z nich vysoké anteny. Všude sovětské vojáci. Vypadali jako trestanci. Dojem ani velmi neklamal, byly to speciální oddíly ministerstva vnitra.

V redakci si nás Češi nevšimli, nikoho z nás nezdravili. Až na několik. Triumfujících. Znova se objevil Pavel A u e r s p e r g, kterého v posledních týdnech nebylo. Jen tak sypel ze sebe vtipy po rusy. Tímto dnem se začala jeho rychlá kariéra. Nás shromáždili ve velkém sále a nový redaktor soudruh Z a r o d o v měl projev. Soudruzi, řekl, že ze správy TASSu jste se dozvěděli, že vojska krajin Varšavského paktu reagovali na výzvu věrných komunistů-leninistů v bratrském Československu a přišli na pomoc československému lidu. Situace je složitá, soudruzi, jak vás budou čeští soudruzi klást otázky odpovídejte: nejsme zárukou, zárukou svobody a nezávislosti bratrského Československa? Je vám to jasné? Kromě toho si jděte vyzvednout sovětské pasy na kádrové oddělení, aby ne došlo k nedorozuměním. Zde musím něco vysvětlit. Každý sovětský občan, který přišel pracovat do Československa musel odevzdat cizinecký služební pas. Pasy uchovávali v trezoru. Pokusit se o útěk, ale jak? Kdo hlídá hranice? Jak Češi tak jak budou hledět na sovětský pas. A jekmile už Sověti? Vycestovat legálně? Jak se však dostat k nějakému velvyslanectví, rxx při ochraně, kterou jsme viděli? Nemohli jsme zůstat v redakci. Odešli jsme proto, přirozeně na Václavské náměstí. Co bude? Kde je Dubček, Šarkovský, Erjegel a Černík? Co s nimi bude? S Fršhou? Se socialismem s lidskou tvář? Bude se okupantům klást odpor? Vždyť armáda, lidové milice, studenti všichni jsou na straně Dubčeka? Zdálo se nám, že lidé čekají na signál. Věděli jsme co by jsme udělali. V takovém případě, věděli bychom kam patříme. Ale nyní? A pro nás se začalo těch strašných pět dní, které se slili do jednoho nekonečného, nejdůležitějšího dne našeho života.

Celou noc jsme nespali. Chvíli jsme si zdržili s transistorem v ruce. Od rána do večera jsme byli v městě a v práci jsme se skoro vůbec neukazovali. Lidé na ulicích se zhromažďovali okolo tanků. Celý dne tam stáli a pokoušeli se vojákům něco vysvětlit. Ženy plakaly a ptaly se: Proč jste přišli? Co jste udělali s našim Dubčkem? Pomáhali jsme překládat rozhovory spolu se studenty, psali prohlášení vojákům a potom jsme je rozdávali. Letáky si brali i ve voze důstojníků. Hluvíli jsme s vojáky, ospravedlňovali se a říkali: Dali nás do letad

• letěli jsme. Říkali, že v Československu jsou už vojska NSR. Copak za tox má-
žem? Dali povel a museli jsme jít. Na ~~vrásky~~ tvářích jsme viděli hanbu. Vi-
děli jsme mládence, který se zoufale chytil za hlavu. Potom v Moskvě, je však
možné, že jsou to jenom chýry, přesně jsme se to nemohli dozvědět se hovořilo,
že někteří sovětské vojáci spáchali samovraždu. Že v táborech byly děti vojáka,
které poslali okupovat Československo. Po ulicích šíleně jezdili nákladní auta
z kterých mládí lidé rozhazovali "Rudé právo" a "Mladou frontu". Náhodní chodci
se vrhali za novinami, trhali se o ně a schovávali je. Také sovětská armáda roz-
hazovala noviny, ale jen sem tam po nich někdo sáhl. Jedno letadlo s podobným
nákladem nasezilo na továrenském komín a havarovalo. Letěl v něm i autor letáku,
redaktor "Pravdy" N e j e p o l j a v š č i j. V sovětských novinách pak napsali,
že padl za obět kontrarevolucionářům. Tržané začali měnit tabulky se jmény
ulic a který-si vtipálek vyvěsil svoji "Alice Ivana Hrozného".

• koncem socialismu s lidskou tváří skončila i naše naděje. Viděli jsme
přerod země, která se osvobodila od strachu. Jen člověk, který prožil sověts-
kou školou může pochopit co to znamená. Spolu s Československem jsme prožili
nadějných osm měsíců a nyní jsme prožili konec. 26. srpna v poledne jsme za-
šli do redakce. Čekali na nás. Redakční řekl, že za dvě hodiny je připraven au-
tobus, který nás odveze na letiště. Rychle jsem sbalila kufr a naházela do ni-
nich všechno co mě za tři léta přirodilo k srdci. Lezi nyní i mně drahé no-
viny, letáky, časopisy. Dva mládí soudruzi z naší redakce sebevědomě vydávali
rozkazy v autobuse. Sedněte si dozadu! Nevycházejte! Nevyklánějte se z oken!
Ach tak kolegové, bylo by zajímavé vědět, kde sloužili dříve než je prověřili
jako nevináře, orgánu dělnických a komunistických stran. Letiště. Zavezli nás
přímo k letadlu. Tam jsme uviděli při černé volze skupinu lidí, kteří nás pozor-
ovali. V popředí stál Jevgenij J e v s e j e v, známý jako autor brožury "Faši-
smus pod modrou hvězdou". Krátce potom psal v redakci v arabské mutaci pod pse-
udonymem Taraken. Rozdělili jsme se dozvěděli, že on dal povel sledovat Židy, kt-
eří pracovali v redakci. Z deseti, chytli pět na ulicích při rozhovorech s vo-
jáky. Jevsejev nyní trídřoval.

Následoval odlet do Moskvy. Po pěti dnech v okupovaném Československu.
Po několika měsících svobodného Československa. Autorka o tom dále píše:

Letěli jsme do Moskvy. Opravdu do Moskvy? A nebo dále na Východ. Ukázalo
se však, že do Moskvy. Prvé dny jsme čekali, že nás zatknou. Nestalo se tak.
Manžela pozvali do mezinárodního oddělení ÚV s nějaký soudruh i u c h l o v, kt-
erý nás před třemi roky v slal do Prahy mu řekl: "Tak soudruhu Chemkine, chtěl
by jsem vás upozornit, že jak si nečtete pozor na jazyk tak náš lid", a to řekl
doslova, "tak se vám může stat, že vás něco přejede." Hrozili nám, že nás ods-
trání. Mlčet jsme nemlčeli. Jednoduše jsme nemohli. Po tom všem co jsme prožili
jaksi automaticky zmizel strach. Jednoduše jsme se přestali bát. Českosloven-
ská jar a její konec, tím žila celá moskevská inteligence, kterou jsme poznali.
Okupace Československa byla pro mnohé osobní tragedií. Poznáme mnohé, kteří na
schůzkách v redakci a institutech odmítli podepsat resoluci schvalující okupa-
ci. Za dva měsíce jsme se s našimi novinami xxx a letáky valavními představi-
teli na jazyčší ochotnických představeních v moskevských bytech a kuchyních. Ne
tyto schůzky přicházeli desítky lidí. A jak je to v Moskvě zvykem, vždy znovu
a znovu jsme rozpravěli o tom co jsme zažili. Čertli jsme text "Dva tisíce slov"
a text poselství poslaného do Čierne nad Tisou. Krátce po návratu do Moskvy
jsme se dozvěděli o demonstraci sedmi sovětských občanů na Rudém náměstí. Tito
lidé a jejich protest si získali naše srdce. V průběhu následujících roků, postu-
pně jak se dostávali na svobodu jsme se s nimi spřátelili. S Larisou B o g a -
r o v o v o u, Katalii G a r b u l e v s k o v o j a nedávno i s Viktorem S t a -
l i b r e z e m.

Čím dál nám bylo jasné, že odtud odejdeme. Nevěděli jsme, ale zde nám da-
jí cestovní doložku, s takovým kádrovým posudkem. Věděli jsme však, že odejdeme.
Už jsme nechtěli být konsumenty, už jsme nechtěli být ani maličkým kolečkem to-
hoto mechanismu. Myslím, že nikdo z těch, kteří opustili vlast nežije šťastně,
protože je v cizině. Na světě není krásnější slovo než je vlast. Napsala jsem
tento článek, aby to aspoň trochu pomohlo tým, kteří to budou číst. Chtěla bych
abyste věděli, že naše bolest je bolestí naší. Uyslete tak na nás.

A těmto slovům už není potřebné nic dodávat. A proto ještě jednou infor-
maci o jejich původě. Z Tel Avivu nám je poslala Irina Chemkinová, bývalá sově-
tská občanka, která v r. 1968 žila v Praze.